

elevorganisasjonen

Til: Kunnskapsdepartementet

Fra: Elevorganisasjonen

Innspill til Ungdomsmeldingen

Vi ønsker å takke for muligheten til å gi innspill på ungdomsmeldingen. Vi har det siste året jobbet med å besøke ungdomsskoler og samle inn informasjon om hvilke utfordringer elevene på ungdomstrinnet har. Elevorganisasjonen har representert ungdomsskoler siden 2007, og har siden den tid også erfaring om hvordan elevperspektivet har vært over flere år.

Skolebesøk

Elevorganisasjonen fikk en bestilling fra Kunnskapsdepartementet om å gjennomføre skolebesøk på ulike 5-10. trinn rundt om i landet. Gjennom prosjektet utarbeidet vi ressurser til de tillitsvalgte i organisasjonen. Blant disse ressursene er det et spørsmålsark som ble utarbeidet med bestillingen fra Kunnskapsdepartementet i tankene.

Hvordan ble skolebesøkene gjennomført?

I juli 2022 lagde vi sentralt i organisasjonen ressurser til hvordan skolebesøkene skulle gjennomføres. Tillitsvalgte i Elevorganisasjonen rundt om i landet dro så på besøkene. I utarbeidelsen av spørsmålene som skulle stilles vektla vi Kunnskapsdepartementets overordnede mål med meldingen. (elevenes motivasjon, mestring, læring og utvikling. En mer praktisk og variert skole, og realisering av intensjonene med fagfornyelsen og innholdet i de nye læreplanene.).

Dette er spørsmålene de tillitsvalgte som besøkte skolene tok utgangspunkt i. Hvilke spørsmål og hvordan de ble stilt varierte selvfølgelig. Vårt mål med spørsmålene var å få et overordnet bilde av hvordan elevene i 5.-10. trinn opplever sin skole, hva de tror er problemene, hva de opplever som bra og hva de tror kan forbedre den.

Spørsmål:

Elevmedvirkning:

Får du bestemme over din egen skolehverdag?

Hva føler du at du kan/ikke kan bestemme?

kan du være med på å bestemme hvordan timen skal være?

Er det noen endringer som er gjort på skolen din, som du vet en eller flere elever sto bak?

Er det noen aktiviteter som er gjort på skolen din, som elever sto bak?

Er skolen engasjerende?

Hvis ja, hvordan? Hvis nei, hva skal til for at skolen kan være engasjerende for deg?

Kjeder du deg mye på skolen?

Hva er det som gjør at du/elevene kjeder seg på skolen?

Fortell om elevrådet på skolen.

Skolemiljø:

Er du fornøyd med skolen du går på?

Hva er bra/dårlig med skolen du går på?

Hvordan kan skolen være stressende?

Hva gjør det/ikke stressende?

Er det mange som unngår å komme på skolen?

Hva tror du er grunnen til at noen ikke kommer på skolen?

Hva gjør skolen for at alle har noen å være sammen med?

Hvilke ordninger?

Er elever involvert?

Hva er det beste med skolen?

Hva er det verste med skolen?

Hva kan gjøre det bedre?

Skoler besøkt

Vi hadde i starten av året en ambisjon om å besøke flere skoler enn det vi endte opp med. Det var ulike grunner til at dette gikk skeis, men hovedsakelig økonomi og ressurser internt i organisasjonen. Til tross for dette er de innspillene og erfaringene vi fikk samlet inn gode og gir et godt bilde av hvordan 5.-10 trinn på skoler rundt om i landet ser ut i dag.

Skoler besøkt:

Fylke	Skole	Trinn	Antall
Troms og finnmark	Longyearbyen Skole	5.-10.Trinn	1
Trøndelag	Vikåsen Skole Stiklestad Skole Romolslia Skole Oppdal Ungdomsskole	5.-7. Trinn 5.-7. Trinn 5.-7. Trinn 8.-10. Trinn	4
Rogaland	St. svinesund Øygaard Skole Brakahaug skole	8.-10. Trinn 8.-10. Trinn 3.-7. Trinn	3
Oslo	Sollerudstranda Bjølsen skole Midtstuen Skole Nordberg Skole	8.-10. Trinn 5.-10. Trinn 8.-10. trinn 8.-10 Trinn	4
Vestland	Lone skole Garnes Skole Blokkhaugen Seljedalen Skole	5.-7. Trinn 8.-10. trinn 8.-10. Trinn 4.-7. Trinn	4
Agder	Grim Skole	8.-10. Trinn	1
Møre og Romsdal	Bergmo Skole	8.-10. Trinn	1
Viken	Spydeberg skole Kirkebygden skole	8.-10. Trinn 5.-10. Trinn	2
Oppsummering			20

Overordnede tema

På skolebesøkene var det enkelte tematikker og problemstillinger som gjentok seg. Denne delen presenterer det vi oppfatter som disse utfordringene med utgangspunkt i referatene fra skolene og vår egen erfaring som organisasjon.

Tema:

- Inntrykk av skolen
- Elevmedvirkning
- Tilpasset opplæring og lekser

Helhetsinntrykk av skolen

Elevene på skolen har et overordnet inntrykk av at de er fornøyd med ungdomsskolen og barneskolen. Det trekkes frem at enkelte lærere tilbyr mer spennende undervisning enn andre, at man overordnet har et godt forhold til lærerne sine og at det sosiale miljøet bidrar til det positive inntrykket. Elevene opplever at de har lite å klage på i skolegangen.

En problemstilling med dette er at flere trekker frem utfordringer som er store og viktige i skolen fra vårt perspektiv i Elevorganisasjonen. Veldig få elever rapporterer om gode muligheter for medvirkning. Det trekkes frem at det fysiske skolemiljøet ikke er så godt, og at flere sliter med motivasjon på grunn av at det er mye repetitiv undervisning.

Samtidig som elevene trekker frem at deres skolegang for det meste er positiv, sier statistikken noe helt annet. Statistikken om frafall fravær og motivasjon tyder på at noe må forbedres. Det er naturlig at elevene har lite forslag til hvordan skolen kan forbedres når de ikke selv vet hvilket endringsrom de har. Vi har naturligvis prøvd å åpne endringsrommet for elevene, men elevene er ikke vant til å ha denne typen makt. Når vi spør elevene hva de mener bør endres med skolen, tror de ting som timeplaner, fag og læringsmetoder er fast bestemte regler og rutiner som ingen kan gjøre noe med. Fordi det er det som er skole for dem.

Hvordan man snakker om skolens tilstand og helhetsinntrykk kan være viktig for å øke elevmedvirkning. Hvis elever betegner sine egne utfordringer som luksusproblemer, ser de mindre behov i å løfte utfordringene sine som skolen trenger for kvalitetsutvikling.

Likevel peker elevenes inntrykk på at enkelte faktorer er veldig gode. Kulturen i lærerprofesjonen og idealet på hvordan en lærer skal opptre i klasserommet liker elever. Skolemiljøet er stort sett bra, og elevene trives med vennene sine.

Elevmedvirkning

Mange peker på at de ikke får medvirke mye i skolehverdagen. Barneskolen og ungdomsskolen preges i stor grad av at man gjør som lærerne sine sier. Dette kan unnskyldes med at lærere kan gjøre bedre pedagogiske vurderinger, og at man ofte sliter med å få gode eller nye forslag fra elever. Likevel er det en viktig del av opplæringen i forståelse av demokratiet å føle at det å engasjere seg lønner seg.

Følelsen av å mangle medvirkning kan tyde på at skolen og samfunnet forøvrig har lite samsvar når det kommer til å veie elevens mening. Fra man er tolv år skal det legges stor vekt på hva barnet mener. Dette tas det hensyn i vurderinger som angår barn utenfor skolen, men elever får tvilsomt ikke den samme retten inn i skolen.

Den medvirkningen elever opplever å få dreier seg ofte om arrangement og valg. Om hvilke grener man skal ha på aktivitetsdag, eller om man er heldig får man velge om man skal ha skriftlig eller muntlig vurdering. Skoler kan ha ønsket at elever skal prestere på et høyere nivå, men i hovedsak tilrettelegges ikke dette for i stor nok grad. Elever føler at det er vanskeligere å prestere på et høyere nivå, og bidra til utviklingen av skolen.

Tilpasset opplæring og lekser

Tilpasset opplæring trekkes frem gjennomgående som en sentral faktor for å motiveres i skolehverdagen. Elever gir tilbakemeldinger at de ønsker å ha mer varierte vurderingsformer og læringsmetoder. Samtidig føler de også på at de mangler

kunnskapen til å gi gode innspill til faglærere på hva de tror kommer til å fungere. Mange trekker frem opplæring på tavle som spesielt demotiverende, da det ofte blir veldig repeterende når det er slikt i hver time.

Elever trekker frem lekser også som en demotiverende faktor. Overordnet oppleves de lite varierende, og som pugging istedenfor læring. Det går frem at obligatoriske lekser på måten de gis i dag oppleves ikke meningsfullt. Ressurssterke elever føler i større grad er lite givende, da de opplever å pugge på oppgaver de allerede kan. Lekser beskrives da som lite varierende og fleksible både til elevenes nivå og preferanse.

Innspill til ungdomsskolereformen

Elevmedvirkning i elevråd.

Elevrådet er ledelsens viktigste rådgivende organ i skolen. Det er viktig at man endrer arbeidet med det organet fra å være en ønskebrønn og arrangementskomite, til en gruppe som får mulighet og anledning til å diskutere og bidra til meningsfulle endringer på skolen.

For å klare dette er det klokt å legge opp til bedre møtestrukturer og samarbeidsavtaler mellom ledelsen og elevrådet.

Foreslåtte tiltak:

- Det stilles strengere krav og kompetanse til elevrådskontakter. Skoleeier forplikter seg å tilby grundig opplæring til elevrådskontakt i blant annet Elevdemokrati og elevrådets mulighet for medvirkning.
- Skolens ledelse og skoleeier er pliktig i å tilby skolering i elevrådsarbeid til alle elevråd.
- Elevrådet har krav på skriftlig eller muntlig svar om oppfølging av alle sine vedtak fra skolens ledelse, fortrinnsvis rektor.
- Det opprettes samarbeidsmøter mellom alle elevrådene i kommunen.

elevorganisasjonen

- Skolens ledelse skal inkludere og rådføre seg med elevrådet i arbeid med kvalitetsutvikling i skolen.
- Alle saker som behandles i ledelsen som er relevante for elever skal behandles i elevrådet før det går til vedtak hos ledelsen.
- Det burde utarbeides en avtale mellom skoleledelsen og elevrådet hvert år som beskriver pliktene og ansvaret til begge partene i samarbeidet det kommende året.
- Elevrådet på skolen tildeles en post i budsjettet som justeres etter elevtallet på skolen.
- Øke den økonomiske støtten til Elevorganisasjonen.

Elevrådskontakter og elevråd har for lite kompetanse. Det fører til at det er vanskelig for begge parter å bygge strukturer og kultur som skaper et godt elevrådsarbeid over lengre tid. At ledelsen og kommunen står ansvarlig for å tilby opplæring hos begge parter er viktig, og sørger for at man klarer i større grad å gjennomføre arbeidet på en god måte. Her kan flere organisasjoner, blant annet Elevorganisasjonen, stå til hjelp.

Ledelsen sitt ansvar når det også kommer til å følge opp elevrådet er viktig. Ofte oppfattes det fra elevens side at vedtak fattes og at de så forsvinner ut i luften. At man får hyppigere møter med ledelsen, tydeligere retningslinjer for samarbeid og krav på svar til vedtakene man tar får man et elevråd som kan bidra i større grad når det gjelder - siden de da vet hva som skjer med innspillene og rådene de har.

På lik linje burde det også settes krav til ledelsen for at saker som er relevante for elever behandles i elevrådet først, og at elevrådet tildeles en budsjettpost hvert år for å kunne gjennomføre arbeidet sitt. Denne posten må også elevrådet selv få lov til å bestemme hvordan den ønskes å brukes.

Elevorganisasjonen jobber med å skolere elevråd i hvordan de kan drive elevrådet sitt på den beste måten som er tilpasset dem. Flere av våre fylkeslag skolerer også

elevrådskontakter i hvordan de kan gjøre jobben sin best mulig for å tilrettelegge for et godt elevråd. Elevorganisasjonen har en ambisjon om å ha kontakt med og skolere alle elevråd i Norge, men i løpet av en periode har vi ikke økonomi og ressurser til å besøke alle våre medlemsskoler. Heller ikke muligheten til å besøke andre skoler som skulle hatt skolering, for deres elevråd og elevrådskontakt. Vi har også ambisjoner om å kunne informere elever om deres rettigheter, krav og plikter. Dette gjør vi mye gjennom vår tjeneste Rettighetshjelpen.

Slik det er nå har vi 2 organisasjonssekretærer som jobber med økonomi og vi har frikjøpt leder og generalsekretær. Utenfor dette har vi et sentralstyre som jobber fulltid i et helt år, og disse tar opp studielån for å kunne gjøre jobben. Resten av organisasjonen jobber også helt frivillig. Hvordan organisasjonen er bygd opp i dag gjør at vi har veldig stor utskiftning og få ressurser til å gjennomføre det arbeidet vi ønsker å gjøre. Derfor kunne et løft i vår økonomi bidratt til at vi får skolert mange flere elevråd.

Elevmedvirkning i klasserommet

Klasserommet er en viktig arena for elever å være aktive på. Her opplever ofte elever at de føler de ikke kan nok til å komme med verdifulle innspill som de kan stå bak. Dette i størst grad for at det ikke tilrettelegges nok for at de skal få den kunnskapen og at de skal ha en arena hvor de kan snakke om utfordringene sine .

Forslag til tiltak:

- Tydeligere retningslinjer til klassens time. Eksempelvis at den festes til ukeplanen og at det er tydeligere retningslinjer for hvordan den skal foregå.
- Skoleeier og skoleledelsen er pliktig i å tilby kurs til alle elever i elevmedvirkning og elevdemokrati hvert år.
- Sikre jevnlig møter mellom faglærere, ledelsen og elevrådet hvor man aktivt har samtaler sammen om elevmedvirkning, deltakelse i klasserommene og tiltak man kan sette inn.
- En hovedavtale i skole, eksempelvis den som fins i Fredrikstad for elevdemokrati

En tydeligere retningslinje innad i Klassens time vil bidra til at flere elever får mer lik erfaring, slik at ikke noen elever får god, mens andre får mangelfull erfaring med elevdemokratiet. Flere elever opplever at klassens time skjer sjeldent, og man ikke får brukt den godt. Tydeligere retningslinjer kan bidra til at hos de skoler ute i distrikter, hvor skolen har ressursmangel, at flere er kompetente til å drive gode "klassens timer".

Kurs i elevmedvirkning for hele skolen kan gjøre at flere får øynene opp for elevdemokratiet, ikke bare de få som er blitt valgt inn i elevrådet. Da starter man en bred elevmedvirkning og et løft av elevdemokratiet.

Fredrikstad har de jobbet med å utforme en hovedavtale¹ for elevene på skolene i kommunen. Når vi snakker om en hovedavtale for elever, er det snakk om en avtale mellom skoleledelsen og elevrådet på skolen, der man er enige om hvordan man skal medvirke. Typiske ting som hvor ofte skal man møtes, hvilke pressmidler har man, og hva skal vi legge til grunn når vi snakker sammen om skolen. Alt slikt blir man enige om i en avtale, som to likeverdige parter. Elever og rektorer. Man sier rett og slett at slik skal vi jobbe sammen for å skape en skole der vi alle trives.

Tilpasset opplæring

Gjennom våre besøk kommer det tydelig frem at elever ønsker å medvirke i å finne nye og bedre læringsmetoder og vurderingsmetoder. Likevel føler mange elever at det er vanskelig å nå frem til lærer eller forstå hva de kan gjøre. Dette tyder på at kunnskapen rundt hvordan opplæringen kan foregå er for dårlig. Hvis elever får mer variert undervisning og kunnskapen til å bidra inn mot dette kan vi se at elever blir vesentlig mer motivert. Repetitiv undervisning nevnes som en av de viktigste grunnene til at elever i 5. til 10. har en mangel på motivasjon.

Forslag til tiltak:

- Øke andelen av praktisk estetiske fag på barneskolen og ungdomsskolen
- Øke posten til innkjøp av læremidler i Statsbudsjettet

¹ <https://www.fredrikstad.kommune.no/globalassets/dokumenter/utdanning-og-oppvekst/skoleetaten/hovedavtale-for-elevdemokrati-i-fredrikstadskolen.pdf>

- Øke tilgjengeligheten, bruken og kunnskapen rundt eksterne undervisningsopplegg. Eksempelvis: Newton-rom², Uke Sex³ og TK
- Følge opp LK20 med tilrettelegging for økt bruk av tverrfaglige prosjekt på skole
- Skolens ansatte skal ha oppdatert kunnskap om nevrodivergens og andre læringsvasker.
- Skolens ansatte må tilpasse og tilrettelegge uavhengig av diagnose.

Skal man få elever til å tenke mer kreativt og praktisk om undervisningen er det en god ide å øke undervisningen med praktisk estetiske fag. Det er akkurat i disse fagene man kan lære om andre læringsmetoder og undervisningsmetoder. Å da også få inn i disse fagene at elever også skal prøve å kunne se sammenheng mellom hva de gjør og de andre fagene på skolen kan dette gi positive effekter i medvirkningen som foregår i klasserommet.

Videre så er det viktig at skolene også benytter seg av lokale og nasjonale tilbud i opplæringen og kjøper inn nok og mer varierte læremidler. Eksempelvis er Newton-rom gode tilbud til skoler inn mot opplæring i realfag. Her får man sentralisert mer avansert lab-utstyr som flere skoler i samme krets kan benytte seg av. Dette virker både motiverende og lærerikt for elevene. Like viktig er det også at elever har mulighet lokalt på skolene sine å variere i undervisningen. Digitaliseringen av skolen har gjort at mange kommuner har nedprioritert analoge læremidler til fordel for digitale læremidler. Andre kommuner har prioritert motsatt. Her trenger skoler mer penger for å kjøpe inn mer læremidler, både digitale og analoge.

Det er også viktig å følge opp tverrfaglighet i LK-20 godt. Det er viktig at grunnskolen benytter seg av dette og skaper større prosjekter hvor elever får muligheten til å se sammenheng mellom fag. Slike prosjekter benytter seg ofte naturligvis av mer praktiske og varierte undervisningsmetoder, noe som kan gi elever inspirasjon og kunnskap til å spille inn forslag til metode i undervisning og vurdering.

² <https://newtonroom.com/no>

³ <https://sexogpolitikk.no/kunnskap/>

Vi ser at flere og flere blir diagnosert med diagnoser innenfor nevrodivergens og andre læringsvansker sent i livet. I skolen får elever ofte tilrettelegging og oppfølging etter hvilke diagnoser de har. Men vi ser at mange elever går rundt udiagnosert, dette gjør at de ikke får den hjelpen og tilretteleggingen de i teorien har krav på. Alle elever har krav på tilpasset opplæring men om man får den tilretteleggingen man har krav på varierer. Skolen må selvfølgelig følge opp elevene med ekstra lærings problematikk, men du skal ikke trenge en diagnose for å kunne få forståelse for vanskene dine.

Elevene som har diagnoser sliter også med tilpasningen. Dette tyder på at det blant lærere er for lite kunnskap knyttet til nevrodivergens. For å gi alle elever den tilpassede opplæringen de har krav på, er det dermed viktig at alle lærere får økt kunnskap om nevrodivergens.

Lekser

I skolebesøkene drar flere elever fram at lekser er demotiverende. Hovedsakelig tar dette utgangspunkt i repetitive og oppgaver som ofte går ut på å pugge. I tillegg peker ressurssterke elever ofte på at lekser kan virke demotiverende da de ikke tilbyr dem særlig med faglig utbytte.

Forslag til tiltak:

- Sette krav til at elever skal få prioritere og vurdere hvilke lekser man skal gjøre og ikke gjøre
- Sette krav til variasjon i metode i leksene som gis til elever
- Oppfordre kommuner og skoler til å tilby leksehjelp til elever i grunnskolen
- Vurdere å opprette en nasjonal digital leksehjelpsordning

En måte å skape mer motiverende lekser på er at skoler gir tillit til elever i å prioritere hvilke lekser de skal gjøre ut ifra hvor motiverende oppgaven er og deres egen vurdering av faglig nivå i fag. Man kan fortsatt ha obligatoriske lekser, men at alle fag skal ha obligatoriske lekser er ikke nødvendig. At man skal oppnå et visst antall lekser

på tvers av alle fag kan være en alternativ måte å gjennomføre et slikt system på. Slik tror vi man kan få elever til å bli mer motivert til å gjøre lekser, samtidig som man lærer elever å se egne kunnskapshull og fylle dem på eget initiativ.

Samtidig begynner elevene å ha større og større behov for god hjelp til lekser jo eldre de blir. I grunnskolen er det særlig viktig at man tilbyr leksehjelpsordninger som gir elever mulighet til å få hjelp og struktur på fritiden når de skal gjøre lekser, noe som enkelte elever ikke kan ha tilgang på hjemme. På lik linje kan det være en ide å lage en nasjonal digital leksehjelpsordning. Elever bruker allerede program som "photomath" til å hjelpe de å forstå algebra, og journalister bruker ChatGPT 4 til å rettskrive artiklene sine. Å skape en ressurside eller en chatbot som har som funksjon å tilby elever digitale pålitelige retteprogrammer kan være en stor ressurs for selvhjelp i leksearbeidet.

Mobbing og skolemiljø

Elever rapporterer varierende hvor mye mobbing de opplever. Enkelte trekker frem at det er lite mobbing, enkelte trekker frem at de opplever at det er mye mobbing. Likevel er man enig om at det generelt er lite fokus på snakk om mobbing i skolen, og at når det ofte snakkes om mobbing fører ikke det til reelle endringer. Elever trekker også frem at mobbing foregår stort sett bak lærernes rygg i friminuttene og digitalt. Mer tilstedeværelse i friminuttet kan gi mindre mobbing i skolegården, men vil mest sannsynlig føre til at mye mer vil overføres til digitale plattformer hvor det er vanskeligere å overvåke. Her mener vi at man må tenke mer overordnet om mobbing.

Forslag til tiltak:

- Øke bemanningen av Mobbeombud og Elev- og lærlingombud
- Alle skoleeiere skal tilby en varslingsmekanisme om mobbing på skolen.
Eksempelvis mobbknapp⁴

4

<https://www.sokndal.kommune.no/tjenester/barnehage-skole-og-familie/sokndal-skole/mobbknappen>

- Alle skoler skal ha innsatsteam som jobber med beredskap til mobbing, og å drive det mobbeforebyggende arbeidet på skolen
- Aktivt samarbeid med partnerskap mot mobbing i utarbeiding av tiltak mot mobbing i grunnskolen.
- Sette ned lokale referansegrupper bestående av partene i skolen, elever, kommunen og andre relevante aktører innenfor fritidsaktiviteter for å diskutere og evaluere samlede tiltak mot mobbing

Elev- og lærlingombud og mobbeombudene bidrar svært positivt til å bistå skoler og elever i arbeidet med skolemiljø og forebygging av mobbesaker. Denne tjenesten varierer stort fra fylke til fylke i finansiering og organisering. Stort sett ser vi i Elevorganisasjonen at ressursene til ombudene ofte strekker seg altfor tynt, og at man tar prioriteringer vi skulle likt at ombudene kunne sluppet å ta. Spesielt er det ofte at ombud prioriterer elever i videregående over elever i grunnskolen og at man ofte tar mer saker på elever som går spesifikke linjer. At vi skal ha ombud er positivt, men at det er organisert på en måte slik at ombudene ikke kan fungere for alle elever som trenger er svært bekymringsverdig - spesielt for barn og familier i grunnskolen.

Det er også viktig at strukturene rundt mobbeforebyggende arbeid styrkes på skoler. Å sette inn innsatsteam som tar seg av jobben beredskapsteam gjør i dag, men også ansvaret for å være proaktiv i arbeidet med det mobbeforebyggende arbeidet er positivt. Vi synes også det er viktig at en anonym varslingsmekanisme er standard for alle skoler og kommuner i landet. Da har man en sikkerhet i å få frem kritikkverdige forhold og mobbing på skolen uten at elever føler at de setter seg selv i skuddlinjen.

Lokale tilpasninger er det viktig å åpne for. Forhold både utenfor og innenfor skoletiden påvirker det sosiale miljøet til elevene. Å sette ned lokale referansegrupper bestående av parter fra skolen: elever, lærere, rektorer, skoleeier, og parter utenfor skolen eksempelvis: barnesporten, andre fritidsaktiviteter og ungdomshus. Å ha en samlet og målrettet innsats er viktig, og slike organiseringer gir muligheten for god koordinering lokalt.

Vi mener også det er viktig at KD burde bruke ledermøter og partnernmøter i partnerskap mot mobbing til å diskutere mulige politiske løsninger på mobbing. Det krever kontinuerlig arbeid å skape godt mobbeforebyggende arbeid, og den kompetansen som ligger hos partnerskapet, mener vi er utrolig viktig og brukes alt for lite i dag. Å følge opp eventuelle tiltak i ungdomsmeldingen på mobbeforebygging i partnerskapet mener vi er viktig at man gjør slik at partnerskapet får bidratt og utfyllt den jobben man har.

Nettvett og digitalisering

I skolebesøkene drar flere elever frem at de lærer lite om nettvett, og derav har lite kunnskap om nett-mobbing og hvorfor dette er utbredt. Samtidig som de elevene som peker frem at de har fått god undervisning om nettvett, har bredere kunnskap om nett-mobbing og god kunnskap til kildekritikk. I en skole som blir mer og mer digitalisert, drar flere elever frem at de har strenge retningslinjer når det gjelder PC-bruk. Det kommer også frem at det er en varierende praksis fra skole til skole, om hvor mye elevene får bruke mobilen på skolen.

Forslag til tiltak:

- Alle skoler skal ha et godt utbygd IKT-tilbud med en datamaskin til hver elev med oppdatert programvare, maskinvare og sikkerhetstiltak.
- Skolen må gi økt undervisning i elektroniske kommunikasjonsmidler, og personvern knyttet til dem, slik at disse systemene skal fungere på en hensiktsmessig måte.
- Elever skal få god og relevant undervisning i hvordan man oppfører seg på internett, med fokus på nettvett.
- Elever skal få kunnskap om kildebruk på internett gjennom undervisningen på skolen.

- Skoler bør se på teknologi, som mobiler, som verktøy for å utvikle nye og innovative læringsmetoder.

Skolen i Norge skal moderniseres og digitaliseres, for at dette skal kunne skje på en hensiktsmessig måte må elever få økt kunnskap om digitale læremidler og nettvett. Dagens elever møter digitale verktøy i stadig yngre alder, dette er et faktum som skolen må forholde seg til. Dermed er det viktig at elevene får god undervisning i de tilgjengelige elektroniske kommunikasjonsmidlene, slik at de kan bruke dem på en god måte. Samtidig som elever får økt kunnskap om hvordan de digitale verktøyene skal brukes på skolen på en god måte.

Dagens elever får også tilgang til teknologi, som mobiltelefoner. Mobiltelefonene er ofte med eleven på skolen hver dag, derfor er det viktig at skolen ser på dette som verktøy for å utvikle nye og innovative læringsmetoder, i stedet for å gjemme dem vekk i mobilhotell. Det er og viktig at elever får god kunnskap til hvordan man skal oppføre seg på internett, da mobiler blir mer og mer tilgjengelig, samt PCer. Slik at man oppnår at dagens elever har god nettvett, og man unngår at det oppstår nett-mobbing.

I en verden som blir mer og mer digitalisert blir det mer og mer informasjon som er tilgjengelig for elever i skolen. Dette er på mange måter positivt, men det kan også føre til at elever møter på feilinformasjon i sin skolehverdag, derfor er det viktig at skolene informerer elever i ung alder om viktigheten av å være kildekritisk og bruk av digitale kilder.

Opplæring om psykisk helse

Elever opplever å få lite opplæring i psykisk helse på skolen. Flere elever trekker frem at de lærer noe om psykisk helse i løpet av Uke 6, ellers er opplæring i temaet i stor grad avhengig av initiativ fra lærer. Dette fører til at elever forteller om generelt lite og dårlig opplæring om psykisk helse. Elevorganisasjonen har lenge sett at elever ønsker mer jevnlig og bedre opplæring om psykisk helse.

Forslag til tiltak

- Undervises i psykisk helse fra 1.-10. klasse som en del av naturfagundervisningen.
- Gi lærere tilstrekkelig psykisk helse opplæring

Psykisk helse kan være et eget delkapittel som skal sikre kunnskap om psykiske lidelser og forhindre at temaet blir tabubelagt. Det skal utvikles et passende pensum for de forskjellige aldersgruppene i samarbeid med profesjonelle barne- og ungdomspsykologer/-psykiatere.

Skolemat

På skolebesøkene kom det fram flere ganger at det var et ønske om at skolen skulle ha en kantine og at de skolene som hadde en, snakket om den som noe svært positivt. Det kan likevel forbedres med tanke på tilbudet av både kald og varm mat, ifølge noen elever. Elevene trekker også fram at kantinen er et sted for sosialisering og et sted man kan treffe nye og kjente fjes i av skolehverdagen. I et samfunn med stadig økende forskjeller. Bli dette med at noen elever får finansiert skolelunsjen av foreldrene, mens andre ikke får det.

Forslag til tiltak:

- Det opprettes kantiner på alle skoler i Norge og de kantine som finnes skal opprettholdes.
- Kantine i Norge skal oppfordres til å servere varm mat og de skal ha nok økonomisk støtte til å finansiere det.
- Kantine i norske skoler skal være finansiert gjennom statsbudsjettet. Den finansieringen bør økes og satses på.
- Kantine skal servere gratis lunsj hver dag og tilby veganske, vegetariske og halal- alternativer.
- Skolen skal tilby gratis frokost hver dag med sunt innhold og god variasjon.
- Alle elever skal få gratis frukt på skolen for å fremme et sunnere kosthold.

- Kantiner i skolen skal ha et tilrettelagt og tilstrekkelig tilbud til alle allergier og intoleranser.

For at norske elever skal få mest mulig ut av skolen, bør utgangspunktet for læring være godt. Det er kjent at hvis man får i seg nok næring, blir læringen bedre. Tall fra Helsedirektoratet viser at færre og færre elever spiser både lunsj og frokost⁵. I tillegg til at jo eldre man blir, jo færre tar med mat på skolen⁶. Dette er en negativ trend for læringsmiljøet i de norske skolene. Et tiltak som kan være med på å bidra til å snu denne trenden, er å innføre skolemat. Det er et tiltak som bør være tilgjengelig for alle og dermed også være gratis. Om elever skal få mat fra kantinen burde ikke ha en sammenheng med foreldrene til elevens økonomi.

Skolevei

Enkelte elever peker på at skolevei ofte er for dårlig utformet og at man ofte føler seg utrygg på veien til skolen. Biler som elever synes kjører for fort er ofte et problem i slike situasjoner.

Forslag til tiltak:

- Alle kommuner skal sammen med Statens vegvesen vurdere skoleveier for elever, og prioritere elevens oppfatning av skoleveien i sin vurdering av behov for tiltak.
- Regjeringen skal tildele midler til kommuner etter søknad, hvis man har behov for å oppgradere veien etter Statens vegvesen sin vurdering og har en kommuneøkonomi som ikke strekker til å gjennomføre endringene.

Det burde gjennomføres en vurdering på skolene i Norge om skoleveien er trygg nok. Her må elevenes oppfattelse av trafikken legges til grunn da det er viktig at de føler seg

⁵ <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/skolemaltid-i-norge-kunnskapsgrunnlag-nytte-kostnadsvirkninger-og-implementering/bakgrunn>

⁶

<https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/skolemaltid-i-norge-kunnskapsgrunnlag-nytte-kostnadsvirkninger-og-implementering/bakgrunn>

trygge på veien til skolen. Elevens mening burde ha forrang over trafikanter og andres behov da det er de som er de viktigste brukerne av skoleveien i skoletiden. Eksempelvis kan man sette inn fartsreduksjon eller enveiskjøring på skoleveier i skoletiden på hverdager.

Her mener vi også at staten også kan spytte inn penger til kommuner med særskilt behov for det. Likevel mener vi at ansvaret hovedsakelig skal ligge hos kommunen og pengene de får fordelt i statsbudsjettet som normalt.

Laget rundt eleven

Gjennom skolebesøkene kommer det frem at flere elever ser på miljøkoordinatorer som et godt tilskudd på skolen. Samtidig trekker elevene fram at det er viktig med en god skolehelsetjeneste i tillegg til miljøkoordinatorer.

Forslag til tiltak:

- Alle skoler skal ha minst en miljøkoordinator i fulltidsstilling.
- Alle skoler skal ha en skolehelsetjeneste bestående av en helsesykepleier i fulltidsstilling per 250. elev, og en skolepsykolog per hver 500. elev.
- Det skal innføres et prøveprosjekt med BUP på skole.

Alle elever trenger god hjelp, støtte og omsorg for å fullføre skolen. Dette sikres ved å ha et godt lag rundt elevene, ikke bare bestående av lærere, men også miljøkoordinatorer og en god skolehelsetjeneste. Dette er ikke bare positivt for elevene, men også et apparat som vil frigjøre mer tid til lærerne slik at de kan bruke ressursene sine på være lærere.

Vi i elevorganisasjonen ser store forskjeller mellom kommuner og skoler i hvor stor grad de satser på laget rundt elevene. Enkelte skoleelever har et bredt lag av ulike fagpersoner rundt seg, mens andre har kun utilgjengelige deltidsansatte helsesykepleiere. Derfor er det viktig at det innføres bemanningsnormer og øremerkede midler for å sørge for god dekning av skolehelsetjenesten og for å skape et bredt lag

rundt eleven. Det burde være en helsesykepleier i fulltidsstilling per 250. elev, en skolepsykolog per hver 500. elev og minst en miljøkoordinator i fulltidsstilling per skole.

Skolehelsetjenesten har en viktig rolle i å henvise elever som har behov for psykisk helsehjelp til tjenester som BUP (Barne- og Ungdomspsykiatrisk poliklinikk). En utfordring Elevorganisasjonen har sett lenge er hvordan enkelte elever taper store deler av skolehverdagen på å besøke psykolog og opplever å bli stigmatisert ettersom medelever spekulerer rundt fraværet deres. Derfor ser Elevorganisasjonen et behov for mer nærliggende, tilgjengelig og synlig psykisk helsehjelp-tilbud, og ønsker å innføre prøveprosjekt med BUP tilstede på skoler som et svar på dette.

Rådgivningstjenesten og valgfag

En viktig del av ungdomsskolen spesielt er at rådgivningstjenesten har god kompetanse og gir elever rette råd. En grunnleggende utfordring Elevorganisasjonen lenge har sett er at mange skoler bevisst har satt inn rådgivere uten god kompetanse, og få tilbyr tilstrekkelig med opplæring til de rådgiverne som er i skolen. Ungdomsskoleelever har behov for god rådgivning på skolen og trenger rom for å tenke, og vurdere hva man vil videre i livet sitt. Det har lenge vært en tendens at rådgivere kommer med anbefalinger på bakgrunn av karaktersnitt, kjønn og etnisitet. Dette mener vi er lite profesjonelt og skuffende at har pågått så lenge.

På lik linje ser vi også et behov for at elever i større grad må få lov å prøve og feile på ungdomsskolen og utforske muligheter innenfor flere fagområder og mulige karriereveier. I dag har man kun ett valgfag per år. Vi har over flere år problematisert denne ordningen, og fagene som tilbys. Det er viktig at disse fagene tilbyr noe alternativ, men også relevant for elevene i skolen.

Forslag til tiltak:

- Innføre kompetansekrav til rådgivere i skolen
- Tilrettelegge for og innføre samarbeidsavtaler mellom rådgivningstjenesten i grunnskolen og VGS for kontinuitet

- Vurdere prøveprosjekt med å løfte hele rådgivningstjenesten til fylkeskommunalt nivå
- Øke antallet timer valgfag i ungdomsskolen
- Det skal være flere valgfag å velge mellom på ungdomsskolen med et spesielt fokus på yrkesfag, og lokalt næringsliv.

Å sette kompetansekrav til rådgivere er viktig for at man skal være tryggere på at jobben blir gjort ordentlig. Når skoler bruker stillingen til å plassere inn lærere som kan være utfordrende, eller generelt ikke behandler den stillingen med respekt, er det svært problematisk.

Profesjonsfellesskap

Flere elever trekker frem at de synes at kulturen til lærerne er bra, og idealet for hvordan lærerne skal opptre er elevene positive til. Det viktigste for elevene er at læring skal stå i sentrum på skolen, og at elevene skal vurderes for å lære. For å få læring til å stå i sentrum er det viktig at elevene får tilpasset opplæring, dette gjelder ikke bare å tilby elever som sliter et eget undervisningsopplegg, men det må være standarden for alle elever i hvert enkelt fag. Elevene påpeker også gjennom skolebesøkene at de lærer best når lærerne selv er engasjerte i fagene de underviser i.

Forslag til tiltak:

- Elever skal få evaluere undervisningen minst én gang i halvåret, evalueringen skal vektlegge alt som kan ha betydning for undervisningen, samt oppfølging av læring og vurdering.
- Alle lærere skal kurses i hvordan man best ivaretar elevenes rett til tilpasset opplæring.
- Lærertiløningene i norsk skole må økes for å stimulere til økt kompetanse og økt interesse for læreryrket.

Å gi elever mulighet for å evaluere undervisningen lærerne gir, får elever til å tenke igjennom hvor mye de lærer av undervisningen og gjør det lettere for lærerne å gi

elevorganisasjonen

elevene en opplæring tilpasset elevene de underviser. Elever har rett på tilpasset opplæring, derfor trenger lærerne å ha kompetanse på hvordan de skal kunne ivareta denne retten til elevene, dette sikres hvis lærere kurses på dette fagfeltet. For å rekruttere gode kompetente lærere, som trengs for å gi elever en god utdanning, må lærerlønningene være stimulerende for å utdanne flere lærere.